

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 27.08.2025
(протокол №1)

Силабус
навчальної дисципліни
Культурологія
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: Середня освіта (історія та правознавство)
Спеціальність: А4 Середня освіта (історія та громадянська освіта) (014 Середня освіта Історія та громадянська освіта)
Галузь знань: А ОСВІТА (01 Освіта/Педагогіка)
Рівень вищої освіти: перший

Викладач (і)	Константинова Вікторія Миколаївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/konstantinova-viktoriya-mykolayivna/
Контактний тел.	+380 97 394 36 73
Е-mail викладача:	vnkonst@ukr.net
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік (м2СІ):

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
5/32	16 годин	14	–	2 (залік)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік (м2СІ-з):

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
1/10	6 годин	2 годин	–	2 (залік)

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: культурологія, культура, культурні практики, символи, цінності, ідентичність, Масова культура, Елітарна культура, Популярна культура, культурна комунікація, міжкультурна взаємодія, культурні коди, глобалізація, субкультури.

Метою освітнього компоненту є формування системного уявлення про культуру як складний багатовимірний феномен, її структуру, функції та механізми розвитку в історичному та сучасному контекстах. Курс спрямований на розвиток здатності аналізувати культурні процеси, інтерпретувати символічні системи та розуміти роль культури у формуванні особистості й суспільства.

Предметом освітнього компоненту є культура як сукупність матеріальних і духовних практик, цінностей, норм і символів, а також закономірності її функціонування, трансформації та взаємодії в різних соціальних і історичних умовах.

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні компетентності	Компетентності	Результати навчання
1	Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу</p> <p>ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>К 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.</p> <p>ПРН 2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науковопопулярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.</p> <p>ПРН 3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.</p> <p>ПРН 4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.</p> <p>ПРН 5. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.</p> <p>ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.</p> <p>ПРН 7. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p>
2	Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати</p>	

		<p>інформацію.</p> <p>ФК 02. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.</p> <p>ФК 03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямків та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.</p> <p>ФК 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.</p> <p>ФК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 13. Критичне розуміння сучасного стану розвитку та засад функціонування історичної науки.</p>	<p>ПРН 8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.</p> <p>ПРН 9. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн</p> <p>ПРН 12. Вміння аналізувати різні історичні концепції та теорії, розуміння різних підходів до вивчення історії та їхнього впливу на формування історичних знань</p> <p>ПРН 13. Вміти формулювати чіткі, логічні та переконливі аргументи на письмі, робити умотивовані узагальнюючі висновки, використовуючи історіографічний методологічний інструментарій</p> <p>ПРН 14. Володіти навичками критичного та аналітичного мислення при роботі з історичними джерелами різного типу, включаючи вміння розпізнавати різні точки зору, визначати суперечності та ангажованість джерел</p> <p>ПРН 17. Здійснювати власний професійний розвиток через самоосвіту, та підтримку колег у сфері історії, археології та педагогічної діяльності</p>
--	--	--	---

Зміст курсу:

Культурологія як наукова дисципліна: предмет, методи та основні підходи.

Поняття культури: структура, функції та типологія.

Історичні типи культури та їх еволюція.

Символи, знаки та культурні коди.

Мова культури та комунікаційні процеси.

Масова, елітарна та популярна культура: співвідношення та взаємодія.

Субкультури та контркультури.

Культура і суспільство: ідентичність, норми, цінності.

Глобалізація та міжкультурна комунікація.

Сучасні культурні процеси та виклики.

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проектів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Викладачі та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень: [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#), [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями та дискримінацією у Бердянському державному педагогічному університеті](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях. Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторія, методичний кабінет, читальний зал).

Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з поважних причин (лікарняний чи відрадження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевіраних та неправдивих фактів (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: У процесі дистанційного навчання для реалізації дисципліни використовується персональний комп'ютер або ноутбук із стабільним доступом до мережі Інтернет, вебкамера, гарнітура (мікрофон і навушники), а також за потреби — планшет або смартфон як додатковий пристрій для участі в заняттях і виконання завдань.

Програмне забезпечення включає платформи для організації відеоконференцій (наприклад, Zoom, Google Meet або Microsoft Teams), системи управління навчанням (Google Classroom, Moodle), текстові та презентаційні редактори (Microsoft Word, Google Docs, PowerPoint), а також сервіси для спільної роботи та обміну файлами (Google Drive, OneDrive).

Наочність дисципліни забезпечується використанням мультимедійних презентацій, інтерактивних схем і таблиць, відеолекцій, навчальних демонстрацій, цифрових підручників і статей, а також візуалізацій у форматі інфографіки. Додатково можуть застосовуватися онлайн-тести, інтерактивні завдання та симуляційні матеріали, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримують активну взаємодію зі студентами в дистанційному форматі.

Система оцінювання та вимоги: підсумкова рейтингова оцінка з курсу не може перевищувати 100 балів та розподіляється наступним чином: заходи поточного контролю – не перевищують 50 балів, залік – не перевищує 50 балів. За роботу на практичних (семінарських) заняттях здобувач може отримати не більше 30 балів. *Критеріями оцінки при усних відповідях* виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. Тобто 5 балів – за повну та добре аргументовану й проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – неповна відповідь з наведенням поодиноких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення та приклади. **Самостійна робота студентів.** Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова:

1. Гатальська С. М. Філософія культури. Київ : Либідь, 2005. 328 с.
2. Історія світової та української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ: Літера ЛТД, 2006. 480 с
3. Історія світової культури: Культурні регіони: навчальний посібник для студ. гум. спец. Вузів. Київ : Либідь, 2000. 520 с.
4. Історія світової культури. Навчальний посібник / Шейко В.М., Гаврюшенко О.А., Кравченко О.В. Київ : Кондор, 2006. 408 с.
5. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип. / Ю.В. Павленко. Відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський. Київ : Либідь, 1999. 360 с.

6. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 400 с
7. Козира Є.В. Культурологія: навчальний посібник. Київ : Медицина, 2017. 352 с.
8. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. Видання 2-ге, перероб. та доп. / І.І. Тюрменко, С.Б. Буравченкова, П.А. Рудик, С.І. Береговой, Є.Є. Кобилянський, В.О. Колосок, Н.М. Левицька, Н.В. Терес, М.М. Рогожа, І.І. Сторожик. За ред. І.І. Тюрменко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 368 с.
9. Перегуда Є.В. Історія світової культури: навч. посіб. для студентів. Київ : КНУБА, 2016. 143 с.
10. Шабанова Ю. О. Філософія культури : підручник. Дніпро : ЛІРА, 2019. 240 с.
11. Шевнюк О.Л. Історія мистецтв: навч. посіб. / О.Л. Шевнюк. Київ : Освіта України, 2015 с.

Додаткова:

12. Безклубенко С. Д. Мистецтво: терміни і поняття. У 2-х томах: енциклопедичне видання. Київ : Інститут культурології АМУ, 2008. 240 с.
13. Берк П. Популярна культура в ранньомодерній Європі. Київ : УЦКД, 2001. 376 с.
14. Білик Б. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. Київ : Вища школа; Знання, 2000. 326 с.
15. Глущенко Л.М. Історія античної культури: підручник [для студентів гуманітарних факультетів] Ч. 1. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018 . 144 с
16. Греченко В. Історія світової та української культури: Підручник для вищих закладів освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ : Літера, 2000. 464 с.
17. Джеймисон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму / Пер. з англ. і післямова П. Дениска. Київ : «Курс», 2008. 504 с.
18. Епоха бароко : навч. посібник / О. О. Єрошкіна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 123 с.
19. Історія європейської ментальності / За ред. Петера Дінцельбахера; Переклад з нім. В. Кам'янець. Лівів : Літопис, 2004. 720 с.
20. Історія культури: навчальний посібник / О.А. Гаврюшенко, В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська. Київ : Кондор, 2004. 763 с.
21. Історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Тернопіль, 2005. 164 с.
22. Історія світової культури: Навч. посібник для студ. гуманіт. спец. вузів / Л.Т.Левчук, В.С.Грищенко, В.В.Єфименко та ін. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 368с.
23. Історія світової культури: Навч. посібник / Л.Т. Левчук, В.С. Грищенко, В.В. Єфименко, І.В. Лосев, В.І. Панченко, О.В. Шинкаренко. Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. – 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2000. 368 с.
24. Історія світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник / Юрій М.Ф.-Київ : Дакор, 2007. 454 с.
25. Історія світової та української культури: довідник / В.А. Греченко, І.В. Чорний. Київ : Літера ЛТД, 2009. 416 с.
26. ІСТОРИЯ ТЕАТРУ / Оскар Г. Броккет, Франклін Г. Гілді / Переклад з англійської Тетяна Дитина, Назар Козак, Ганна Лелів, Галина Сташків. Львів : Літопис, 2014. 729 с.
27. Каплієнко-Ілюк Ю.В. Історія світової музики : навчальний посібник. Чернівці : Місто, 2015. 240 с.
28. Конопльова О. В. Мистецтво, архітектура та містобудування Західної Європи доби Відродження : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2013. 162 с

29. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М.Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Знання, 2009. 589 с.
30. Кун Т. Структура наукових революцій. Київ : Знання. 2001.
31. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник / За ред. А.Яртіся, В.Мельника. – 2-е вид. перероб. і доп. Львів : Світ, 2005. 567с.
32. Михайлова Р.Д. Мистецтвознавство. Київ. Видавництво Ліра-К., 2015. 216 с.
33. Нариси з історії кіномистецтва України / ПСМ АМУ; Ред.- упорядн. І. Зубавіна; Наук. ред. В. Скуратівський, О. Мусієнко; Редкол.: В. Сидоренко (голова), І. Безгін, В. Горпенко та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. 864 с.
34. Піча В.М. Культурологія. Посібник. Київ. Знання, 2015. 360 с.
35. Подольська Є. А. Культурологія: Навч. посіб. / Є. А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 288 с.
36. Словник античної міфології. / Укл. І.Я. Козовик, О.Д. Пономарів. Київ: Наук.думка, 1989. 240
37. Соціологія культури для бакалаврів напряму підготовки 6.030101 „Соціологія”. Навчальний посібник. Київ: Арістей, 2011. 136 с
38. Устименко-Косоріч О. А. Масова та елітарна культура: проблеми взаємодії : навч. посіб. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 175 с.
39. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: Навч. посіб. / В.М. Зотов, А.В. Клімачова, В.О. Таран. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
40. Чумаченко Б. М. Вступ до культурології античності: навч. посіб. Київ : Вид. дім «Києво - Могилянська академія», 2009. 174 с.

Інтернет-ресурси

1. Інститут культурології НАМУ. URL: <https://icr.org.ua/>
2. Культурологічна думка. URL: <https://www.culturology.academy/en/home>
3. EXLIBRIS:: українська електронна бібліотека. URL: <http://www.ukrexlibris.com>.